

Dit is de weg naar Rome

Colofon

ISBN: 978 90 8954 250 2

1e druk 2010

© 2010 Ruud Bruggeman

Exemplaren zijn te bestellen via de boekhandel
of rechtstreeks bij de uitgeverij:

Uitgeverij Elikser B.V.

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

Postbus 2532

8901 AA Leeuwarden

Telefoon: 058-2894857

www.elikser.nl

Vormgeving omslag en binnenwerk: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaand schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Dit is de weg naar Rome

Ruud Bruggeman

En Jezus zei: “Wordt voorbijgangers”

(uit het Thomasevangelie)

*Pelgrimeren, dat is het herontdekken van
de goedheid van de mensen.*

*(zei de beheerder van een
pelgrimsrefugio tegen mij, onderweg naar Santiago)*

Denk en handel vanuit de klare bronnen van je Zijn

*(tekst van Haidi Hautval
op oorlogsmonument in de Elzas)*

Inhoudsopgave

Proloog	9
Plat Nederland	19
België - de Ardennen	35
Luxemburg - alvast een klein Zwitserland	47
Frankrijk - naar en door de Vogezen	55
Frankrijk - naar en door de Jura	91
Nu het echte Zwitserland, met de overtocht over de Alpen	107
Italië - de Aostavallei	127
Tussenspel	137
Opnieuw de Aostavallei	141
De Povlakte door	151
Over de Apennijnen heen	185
En dan eindelijk: Toscane!	205
Op weg naar het einde - Lazio, de laatste landstreek	225
Rome - climax en anticlimax	243
Tot slot	251
Dank	255

Proloog

Tijdens onze voettocht naar Rome komen mijn vrouw Gerda en ik in Italië langs een grote steen met het opschrift ‘Haec Romam via est’, ‘Dit is de weg naar Rome’. Dat klopt, want hier loopt de Via Francigena, sinds de 8^e eeuw bekend als de pelgrimsroute uit het noorden van Europa naar Rome. De steen staat op de plaats waar Sigeric, bisschop van Canterbury, in het jaar 990 op reis langs deze route de rivier de Po is overgestoken. Op zijn terugreis vanuit Rome naar Canterbury heeft hij al zijn overnachtingsplaatsen genoteerd, en uit die beschrijving heeft de Via Francigena haar bekendheid gekregen.

Tegelijk roepen de woorden op die steen ook vragen in me op. Volgens het oude gezegde leiden toch alle wegen naar Rome? Waarom zou dit dan dé weg zijn? En inderdaad, pelgrims lopen er nog steeds heen over een verscheidenheid van routes vanuit vele landen in Europa, langs allerlei wegen door Italië.

Ik versta voor mijzelf de tekst op de steen zo: voor jou, die deze weg gaat en nu hier staat, is dit de weg naar Rome. Welke weg je ook gaat: ga je hem eenmaal, dan is dat nu voor jou blijkbaar dé weg. Er is geen vaststaande weg, ieder gaat zijn eigen weg. Ik ga ook mijn eigen weg, en op die weg bevestigt deze steen, dat dit klaarblijkelijk mijn weg is, en dat ik er altijd op mag vertrouwen op de goede, want mijn weg te zijn.

Een pelgrimsweg is ook een metafoor voor de levensweg. Ook daar is er geen uitgestippelde weg die ik volgen mag of moet. Ik zoek en ga mijn eigen weg door mijn leven, en omdat ik mij op deze weg bevind is dit kennelijk mijn weg. Wat ik hierop meemaak is

dus blijkbaar voor mij mijn levensweg, om hem te gaan, ervan te genieten, te ervaren en te leren en te ontplooiën.

Het is een lange weg geweest in tijd, kilometers en ervaringen, voor we nu hier bij deze steen staan.

In februari 2008 zijn we thuis aan het praten over op vakantie gaan naar Toscane, een oude wens van ons allebei, en daarbij rijst de vraag hoe we daarheen zullen gaan. Na verschillende alternatieven zoals per vliegtuig of met de trein en een huurauto ter plaatse verworpen te hebben, stel ik voor, dan maar met onze eigen auto erheen te gaan. Waarop Gerda, die een hekel heeft aan lang autorijden (ik vind dat héérlijk), reageert met: “Dan ga ik nog liever lopen!” Geweldig idee, en ik vraag er direct overheen: “Meen je dat echt?” Toen ze ja zei, kon ze niet meer terug, en zo is het gekomen. Zelf heb ik tien jaar geleden in mijn eentje de pelgrimsroute naar Santiago gelopen. Gerda had daar van harte mee ingestemd, maar achteraf had ze drie en een halve maand alleen thuis zijn toch niet zo leuk gevonden. Voor mij is het een unieke ervaring in mijn leven geweest, en we willen zoiets ook graag nog eens samen meemaken. En nu dient zich dan daarvoor dé gelegenheid aan.

We besluiten uiteindelijk, er een voettocht, een pelgrimsreis vanaf ons huis in Zoetermeer naar Rome van te maken. Dat betekent opschieten met de hele voorbereiding, want half mei lijkt de beste vertrektijd, dus al over zo’n twee en een halve maand.

Een van de belangrijkste vragen daarbij is natuurlijk: langs welke routes gaan wij lopen? Ik noemde het al: uit de tijd waarin het oude Rome het centrum van de wereld was, en van daaruit wegen werden aangelegd om die wereld te

kunnen veroveren en overheersen, stamt de toenmalige waarheid en nog steeds bestaande uitdrukking “alle wegen leiden naar Rome”.

Onze route via Pelgrimspad, GR5 en Via Francigena

En zo is dat ook. Als je naar Rome wilt lopen zul je moeten uitzoeken langs welke van de ontelbare vele wegen je wilt gaan. Als je naar Santiago wilt, ligt de weg al voor een groot deel vast. Je loopt over de ene bestaande pelgrimsweg van oudsher door Spanje heen, en over één van de vier bekende aanlooproutes door Frankrijk naar het begin van de route door Spanje. Maar naar Rome is de keuze helemaal aan jou.

In gesprekken met vrienden die al eerder naar Rome zijn gelopen, en van de site van de net opgerichte Vereniging Pelgrimswegen naar Rome, krijgen we een indruk van de verschillende mogelijkheden.

Wij kiezen ervoor, vanaf Maastricht te gaan lopen over de Grande Randonnée (GR)5, een Europees Lange Afstand Wandelpad (LAW) door België, Luxemburg en Oost-Frankrijk naar de Middellandse Zee. Het is voor ons een mooie gelegenheid om een al lang gekoesterde wens uit te voeren, namelijk eens een groter stuk van die GR5 te gaan lopen dan de paar korte mooie stukken die we er al eens eerder hebben afgelegd. Dat pad gaan we volgen tot aan Pontarlier in de Jura. Daar kunnen we verder op de Via Francigena door Zwitserland heen en de Alpen over naar het Aostadal in Noord-Italië, en dan langs die route verder lopen door Italië naar Rome.

Als aanlooproute naar Maastricht vinden we het Pelgrimspad toepasselijk, een Nederlandse LAW van Amsterdam naar Maastricht, waar we vanuit onze woonplaats Zoetermeer gemakkelijk op kunnen aansluiten in Gouda. Dat pad heet het Pelgrimspad vanwege de vele pelgrimsplaatsen op deze route, en omdat het een bekende aanlooproute is voor de pelgrimsweg naar Santiago. Maar voor ons nu dus ook voor de pelgrimsweg naar Rome.

Bij die eerdergenoemde vereniging bestellen we ook een

pelgrimspas. Met de stempels die we onderweg in die pas laten zetten, kunnen we laten zien dat we inderdaad lopend onderweg zijn naar Rome, wat nodig is om goedkoop onderdak te kunnen krijgen in de pelgrimsonderkomens, en om in Rome het ‘Testimonium’ te verkrijgen, het getuigschrift dat we deze pelgrimstocht inderdaad gelopen en volbracht hebben.

Het zal langs deze route een voettocht worden van ca. 2300 km, en we trekken daar vijf maanden voor uit. We hebben aardig wat wandelervaring, maar weten uit ondervinding ook hoe kwetsbaar een lichaam is, en zeker bij dit soort grote ondernemingen. Daarnaast willen we geen druk op ons zelf leggen, in de zin van het moeten halen binnen een afgepaste strakke termijn. Nu hebben we er een zee van ruimte voor gecreëerd, en we zullen wel zien hoe ver we komen, en of we het halen. Met de druk van een strakke planning is het niet prettig lopen, en creëer je spanning in plaats van ontspanning.

Er komt nog heel wat meer kijken bij het voorbereiden van zo’n tocht dan alleen maar het uitzoeken van de route. Wie zorgt er voor de post, en dat er geen rekeningen vijf maanden blijven liggen met alle aanmaningen en dwangbevelen van dien, terwijl je zelf in alle onschuld aan het Swieberen bent. Laat je je huis vijf maanden lang leeg en onbeheerd achter? Alle vragen blijken oplosbaar. Vriendin Marijke is bereid, al die maanden naar onze post te kijken en ons te waarschuwen als actie nodig is.

Een andere vraag is, of en hoe we bij zo’n lange afwezigheid in contact kunnen blijven met familie en vrienden. Toen ik naar Santiago liep, had ik elke 14 dagen een poste restante adres. Dat was elke keer weer heerlijk, een hele stapel brie-

ven van het thuisfront. Deze keer zullen we elke drie weken een e-mail rondsturen over onze wederwaardigheden. En ook dat heeft perfect gewerkt. We hebben onderweg genoten van het contact over en weer, met alle hartverwarmende e-mails die we na elk bericht van onze kant weer terugkregen. Een nieuwe, moderne vorm van de oude poste restante.

We vinden het wel een heerlijk vooruitzicht om zo'n onafzienbaar lange tijd vóór ons te hebben om alleen maar te lopen, buiten te leven en te avonturieren door Europa heen. Lopen door steeds wisselende landschappen, taal- en cultuurgebieden, verschillende landsaarden van de mensen, lopen door de wisseling van de seizoenen. Het is een heerlijk vooruitzicht, zo'n lange tijd niets anders aan je hoofd te hebben, geen drukte, afspraken, sociale verplichtingen, klussen, activiteiten: niets anders dan alleen maar lopen, eten, drinken en slapen! En het is een zegen en een voorrecht, dat we daar ook allebei de tijd en gelegenheid voor hebben.

Wordt het voor ons een voettocht of een pelgrimstocht? Wat is het verschil? Ik weet dat nu niet meer zo goed. Toen ik zo'n 10 jaar geleden naar Santiago liep, noemde ik het zonder te aarzelen een pelgrimstocht, en door mijn ervaringen onderweg ben ik dat ook steeds meer gaan ervaren. Het was voor mij toen een terugblik op mijn leven, en een onderzoek naar wat ik nog van wezenlijk belang vond voor de rest van mijn leven; een spirituele zoektocht.

Het hangt ook af van de betekenis die je aan het woord 'pelgrimstocht' geeft. Het woord heeft onmiskenbaar van oudsher een godsdienstige bijklank – boetedoening, verering, verdiensten verwerven voor het hiernamaals – die ik zelf hierbij niet zo ervaar. Voor mij heeft het dus meer een spirituele bijklank, verwijzend naar de tocht, de weg die we als mensen allemaal door ons leven heen afleggen. Of

het die bijklank gaandeweg ook daadwerkelijk voor ons op deze tocht zal krijgen weet ik nu nog niet. Ik laat het maar open; voorlopig is het voor mij een voettocht, want dat is het onmiskenbaar in elk geval.

Op de dag voor ons vertrek, 1^e Pinksterdag, gaan we naar de Dominicuskerk in Amsterdam. In die dienst wordt een pinkster-/pelgrimslied gezongen, dat ons uit het hart is gegrepen, een lied om mee te nemen op onze hele tocht.

Het refrein luidt:

Met wind in de haren en zon in de rug

ligt het land voor ons open.

*Met Jou aan mijn zij, met Jou op mijn pad,
geen kwaad zal ik duchten, want Jij bent nabij.*

Prachtig lied. Het land, de wereld ligt voor ons open als we zo gaan lopen en aan het lopen zijn door Gods wondermooie natuur.

Simone, die 9 jaar geleden ook ons huwelijk had ingezegend in deze zelfde kerk, geeft ons haar pelgrimszegen mee, de eerste op deze tocht. Ze is blij voor ons, weet uit eigen ervaring zelf ook wat lopend pelgrimeren inhoudt en hoe heerlijk dat is.

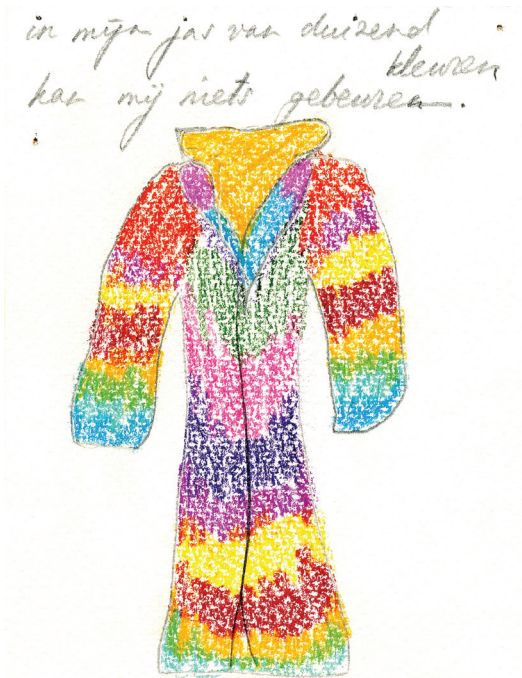
Zegenen, ik merk dat het me raakt. Het is een ritueel waarbij ik mijn hoofd buig, aangeraakt word door handen die op mijn hoofd worden gelegd, om mij iets te geven. Wordt mij dat gegeven door die persoon zelf, of via die persoon door 'iets hogers'? Het woord is voor mij wat belast door de vele en soms uitgesleten betekenissen van eeuwen her. Als ik los daarvan ervaar wat het mij nu doet, is het het intieme van het gebaar, waarmee een mens zich met mij verbindt en mij het goede toewenst. Ik ben ervan overtuigd, dat van woorden en gebaren een reële, daadwerkelijke invloed uitgaat.

De laatste regels van het refrein van dat pelgrimslied doen mij ook denken aan de kaart, die vriend Jan Simon ter be-
moediging heeft gemaakt en aan me heeft gegeven, en die
meegaat in onze bagage.

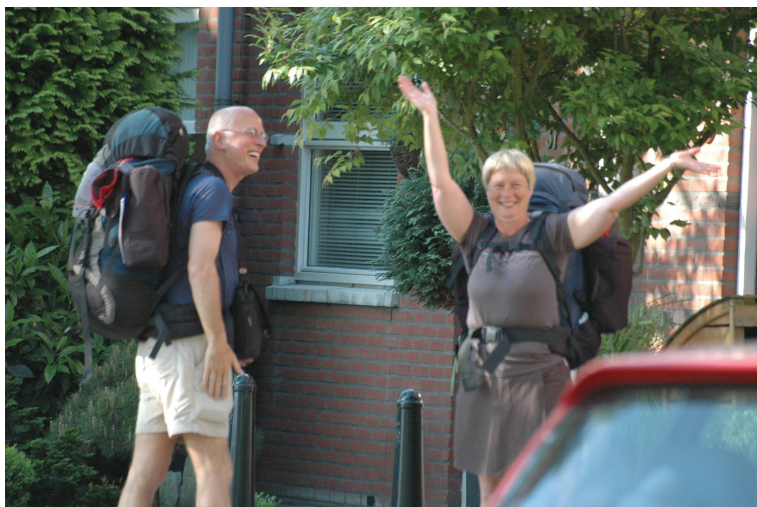
Het is een tekening van een jas in heel veel verschillende
kleuren, met als titel:

*In mijn jas van duizend kleuren
kan mij niets gebeuren.*

Ik ben blij met die tekening. Natuurlijk heb ik nu ook een
spanning in me: wat gaat er allemaal gebeuren, zal het wel
goed gaan? En deze kaart voelt als een kleurige, warme, ver-
trouwenwekkende jas om mij heen.

De volgende dag, op 12 mei 2008, vertrekken we, uitgezwaaid door vrienden, familie en bekenden. Een emotioneel afscheid, zeker ook om voor vijf maanden afscheid te nemen van Gerda's kinderen Olga en Annika. Dan trekken we de voordeur van ons huis achter ons dicht en lopen onze straat uit: ook deze straat is de weg naar Rome! Onze weg naar Rome, zoals ook dit nu samen gaan lopen en straks gelopen hebben deel zal gaan uitmaken van onze levensweg.

Vertrek bij onze voordeur (foto Hans Dünnwald)

Plat Nederland

Bij de eerste stap die ik zet, volgt onmiddellijk de eerste les op deze tocht: verwachtingen loslaten. Mijn werkelijkheid kan in één seconde kantelen van iets wat ik verwacht te zullen houden of krijgen, naar iets totaal anders. Een mens denkt altijd dat zijn werkelijkheid een bepaald houvast of zekerheid biedt, maar dat is niet zo. In de loop van onze tocht zal het thema ‘kantelen van de werkelijkheid’ vaker gaan terugkeren. Ik vind het boeiend om dat als een van de kenmerken van ons bestaan te gaan opmerken en benoemen.

Wij vertrekken dus, en ik verheug me erop vandaag samen met Gerda het begin, de eerste etappe te beleven van deze unieke ervaring, onze megawandeltocht door Europa. Ik zet met Gerda de eerste stappen vanaf ons huis, en zie dan dat een vriendin van haar met ons meeloopt. Ik kijk Gerda vragend aan: haar vriendin vond het vanmorgen een leuk idee om deze eerste dag met ons mee te lopen, en Gerda had daarmee ingestemd. Ik wist van niets, en had van deze dag bepaald een andere voorstelling: het bijzondere van deze eerste dag samen delen en beleven, wat nu hiermee in één keer de mist ingaat. Vriendin alsnog proberen weg te sturen in een conflict met Gerda, die het al had goedgevonden, vind ik geen optie en onplezierig voor ons alle drie, en ook geen goed begin van deze tocht. Ik ga mijn eigen emoties na – boosheid over mijn de grond in geboorde verwachtingen – die me door hun heftigheid veel over mezelf te vertellen hebben.

Ik kan er ook de humor wel van inzien. Ik loop vandaag geregeld wat alleen, en voel me daar niet plezierig bij, terwijl

Gerda druk met haar vriendin aan het kletsen is. Maar ik zeg al jaren, dat ik wandeltochten maken in mijn eentje heerlijk vind. En nu loop ik deze hele dag grote stukken alleen. Eigenlijk dus voor mij een perfecte situatie. Zo kan ik deze nieuwe toestand uiteindelijk toch wel met meer relativering en humor bekijken en een goede plaats geven. De confrontatie met jezelf, die je op zo'n lange tocht altijd tegenkomt, begint voor mij wel heel direct!

Mijn zoon Ruud komt ons aan het eind van de dag met zijn auto ophalen, voor de laatste kilometers. We eten en slapen thuis bij hem en zijn gezin in Gouda. Het is goed om nog even bij hen te zijn en afscheid te nemen, bij een vertrek voor zo'n lange tijd.

Ons platte landje is een uitzondering in Europa. Veel landen bestaan voor een groot deel of helemaal uit heuvels en bergen. We zullen dan ook na Nederland nergens meer over vlak land lopen, met uitzondering van een paar dagen door de Powlakte heen.

Tot aan de Limburgse heuvels gaan we dus nog plat lopen, en dat is een mooie manier voor ons om er in te komen met onze zware rugzakken, vóór we aan het klimwerk beginnen.

En we sjouwen inderdaad aardig wat mee op onze rug. Dat komt vooral doordat we onderweg willen kamperen, en dus ook tent en slaapzak en slaapmatjes bij ons hebben. En met een tocht van vijf maanden willen we met onze kleding op alle weertypes met bijbehorende kleding voorbereid zijn. Gerda's rugzak weegt 18 kilo, de mijne 21. Nogal zwaar, maar we hebben eerder gelopen met dat soort gewicht, en hebben ervaren dat we dat aankunnen, en nog met plezier ook.

De kookspullen die we anders altijd wel bij ons hebben,